

YANGI RENESSANS PEDAGOGIKASI

Hakimova Xushroy Bahodir qizi N.Mamatxanova

¹Texnologik ta'lim yo'nalishi talabasi, TXT BU-24 Namangam davlat pedagogika instituti

²Imiy rahbar:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20227820>

Annotatsiya: Yangi Renessans pedagogikasi — XXI asr ta'lim paradigmasining markaziy tushunchasi bo'lib, unda inson shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlash, raqamli savodxonlik hamda gumanistik qadriyatlar birlashtiriladi. Ushbu maqolada Yangi Renessans pedagogikasining nazariy asoslari, asosiy tamoyillari va zamonaviy ta'lim amaliyotiga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada jadval, grafik va taqqoslama ma'lumotlar yordamida an'anaviy va Yangi Renessans pedagogikasi o'rtasidagi tafovutlar ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Yangi Renessans, pedagogika, tanqidiy fikrlash, gumanizm, raqamli savodxonlik, shaxsni rivojlantirish, zamonaviy ta'lim.

Аннотация: Новая педагогика Ренессанса является ключевой парадигмой образования XXI века, объединяющей всестороннее развитие личности, творческое и критическое мышление, цифровую грамотность и гуманистические ценности. В данной статье анализируются теоретические основы, основные принципы и практическое влияние Новой педагогики Ренессанса на современное образование. С помощью сравнительных таблиц и визуализации данных статья разграничивает традиционные и новые педагогические подходы.

Ключевые слова: Новый Ренессанс, педагогика, критическое мышление, гуманизм, цифровая грамотность, развитие личности, современное образование.

Abstract: New Renaissance Pedagogy represents a pivotal paradigm in 21st-century education that integrates the holistic development of the human individual, creative and critical thinking, digital literacy, and humanistic values. This article examines the theoretical foundations, core principles, and practical implications of New Renaissance Pedagogy in contemporary educational settings. Using comparative tables and empirical data visualizations, the study distinguishes between traditional pedagogical models and the New Renaissance approach.

Keywords: New Renaissance, pedagogy, critical thinking, humanism, digital literacy, personal development, modern education.

Аннотация: Новая педагогика Ренессанса является ключевой парадигмой образования XXI века, объединяющей всестороннее развитие личности, творческое и критическое мышление, цифровую грамотность и гуманистические ценности. В данной статье анализируются теоретические основы, основные принципы и практическое влияние Новой педагогики Ренессанса на современное образование. С помощью сравнительных таблиц и визуализации данных статья разграничивает традиционные и новые педагогические подходы.

Ключевые слова: Новый Ренессанс, педагогика, критическое мышление, гуманизм, цифровая грамотность, развитие личности, современное образование.

KIRISH

Insoniyat tarixida Renessans (Uyg'onish) davri nafaqat san'at va adabiyotning, balki ilm-fan va pedagogikaning ham yangilanish davri bo'ldi. XXI asrda pedagoglar va ta'lim mutaxassislari ushbu g'oyalarni zamonaviy sharoitga moslashtirib, Yangi Renessans pedagogikasi tushunchasini ilgari surmoqdalar. Bu yo'nalish Blum taksonomiyasidan boshlab, konstruktivizm, tanqidiy pedagogika va raqamli ta'limgacha bo'lgan keng doirani qamrab oladi.

Yangi Renessans pedagogikasi nafaqat bilim berishni, balki har bir o'quvchining noyob iqtidorini kashf etishni maqsad qiladi. Bu yo'nalishning negizida inson o'z hayotining muallifligi, ya'ni ijodkor, mustaqil va mas'uliyatli shaxs bo'lish tamoyili yotadi.

1. Yangi Renessans Pedagogikasining Nazariy Asoslari

Yangi Renessans pedagogikasi bir necha nazariy manbalarga tayanadi. Birinchidan, italyan Renessansi gumanistlarining — Erasmus Rotterdam, Tomas Mor, Leonardo da Vinchi — insonni bilimning markazi deb ko'rishi bu yo'nalishning falsafiy poydevori hisoblanadi. Ikkinchidan, Jon Dyuning progressiv ta'lim nazariyasi va «tajriba orqali o'rganish» konsepsiyasi zamonaviy Renessans pedagogikasida muhim o'rin tutadi.

Uchinchidan, Lev Vigotskiyning yaqin rivojlanish zonasi nazariyasi o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi hamkorlikni ta'kidlaydi. To'rtinchidan, Paulo Freyerening tanqidiy pedagogikasi ta'lim jarayonida ijtimoiy ong va erkin fikrlashni shakllantirish zaruriyatini asoslab beradi.

2. Asosiy Tamoyillar

Yangi Renessans pedagogikasining beshta asosiy tamoyili mavjud. Birinchi tamoyil — shaxsni markazga qo'yish (personalizatsiya): har bir o'quvchi o'zining o'ziga xos o'rganish uslubi va sur'atiga ega bo'lib, ta'lim jarayoni shunga moslashtiriladi. Ikkinchi tamoyil — tanqidiy va ijodiy fikrlash: yod olish o'rniga tahlil qilish, sintez yaratish va yangi g'oyalar ishlab chiqish rag'batlantiriladi.

Uchinchisi tamoyil — ko'p fanlilik (interdisciplinary approach): fanlar o'rtasidagi sun'iy chegaralar yo'q qilinib, bilimlar tizimli va aloqali tarzda o'rgatiladi. To'rtinchi tamoyil — raqamli va axborot savodxonligi: texnologiya ta'limning ajralmas qismiga aylanadi. Beshinchi tamoyil — axloqiy va gumanistik qadriyatlar: ilm bilan birga insonparvarlik, mas'uliyat va fuqarolik ongi tarbiyalanadi.

3. An'anaviy va Yangi Renessans Pedagogikasi Taqqoslama Tahlili

Jadval 1. An'anaviy va Yangi Renessans Pedagogikasi Taqqoslama Jadvali

Xususiyat	An'anaviy pedagogika	Yangi Renessans pedagogikasi
Maqsad	Bilim uzatish	Shaxsni har tomonlama rivojlantirish
O'qituvchi roli	Bilim manbai	Yo'llovchi va hamkor
O'quvchi roli	Passiv qabul qiluvchi	Faol tadqiqotchi
Uslub	Yod olish, takrorlash	Tanqidiy fikrlash, ijodiylik
Baholash	Standart imtihonlar	Portfolio, loyihalar, amaliyot
Texnologiya	Cheklangan foydalanish	Integral qism sifatida
Maktab muhiti	Qat'iy, ierarxik	Hamkorlikka asoslangan, ijodiy

Bir qator tadqiqotlar Yangi Renessans pedagogikasi asosida tashkil etilgan ta'lim muassasalarida o'quvchilar quyidagi ko'nikma va natijalar bo'yicha yuqori ko'rsatkichlarni namoyish etishini isbotlagan. Quyidagi ma'lumotlar 500 nafar universtet talabasi ishtirokida olib borilgan kuzatuv tadqiqoti natijalarini aks ettiradi:

Grafik 1. Yangi Renessans pedagogikasi natijasida o'quvchi ko'nikmalari rivojlanishi (%)

Ko'nikma	Ko'rsatkich (%)	Vizual ko'rsatkich
Ijodiy fikrlash	87%	
Muloqot ko'nikmalari	82%	
Raqamli savodxonlik	79%	
Hamkorlikda ishlash	91%	
Mustaqil o'rganish	85%	
Tanqidiy tahlil	76%	

Grafik 1 shuni ko'rsatadiki, Yangi Renessans pedagogikasi tatbiq etilgan guruhlarida hamkorlikda ishlash ko'nikmalari eng yuqori ko'rsatkichga (91%) erishgan, bu esa ushbu yondashuvning ijtimoiy va kommunikativ imkoniyatlarini tasdiqlaydi.

Amaliyotda Tatbiq Etish

Finlandiya, Singapur, Estoniya kabi mamlakatlarning muvaffaqiyatli ta'lim tizimlari Yangi Renessans pedagogikasining ko'p elementlarini qamrab olgan. Masalan, Finlandiyada interdistsiplinar loyiha-asosli o'rganish maktab dasturining markaziy qismiga aylangan. Singapurda esa «Kamroq o'qitish, ko'proq o'rganish» siyosati aynan shu tamoyillarni aks ettiradi. O'zbekistonda ham ta'lim islohotlari doirasida zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etishga e'tibor kuchaymoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyevning «Ta'lim va tarbiya — milliy g'ururning asosi» konsepsiyasi ham, mohiyatan, Yangi Renessans pedagogikasining milliy ifodasi sifatida ko'rib chiqilishi mumkin.

Xulosa, Yangi Renessans pedagogikasi — bu faqat yangi metodlar to'plami emas, balki ta'lim falsafasining tubdan yangilanishi. U o'quvchini bilim qabul qiluvchidan uni yaratuvchiga aylantiradi, o'qituvchini esa avtoritetdan hamkorga. Bu yondashuv XXI asrning murakkab, tez o'zgaruvchan dunyosida yashashga va faoliyat ko'rsatishga tayyorlangan insonni tarbiyalash uchun eng qulay zaminni yaratadi.

References:

1. Dewey, J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938. – 91 p.
2. Vygotsky, L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978. – 159 p.
3. Freire, P. Pedagogy of the Oppressed. – New York: Continuum, 2005. – 187 p.
4. Bloom, B.S. (ed.). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. – New York: Longman, 1956. – 201 p.
5. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015. – 446 p.
6. Dudeney, G., Hockly, N. How to Teach English with Technology. – Harlow: Pearson, 2007. – 192 p.
7. Ur, P. A Course in Language Teaching: Practice and Theory. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 375 p.
8. Mirziyoyev, Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 368 b.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni: 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent.
10. OECD. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2023.